

Analys inför genomförandet av EU-förordningen Net Zero Industry Act (Nettonollindustrin)

Analys avseende tredje kapitlet om injektionskapacitet.
Delrapport 20240229

Innehåll

1	Inledning	4
2	Förslaget till förordning	5
2.1	Artikel 16	5
2.2	Artikel 17	5
2.3	Artikel 18	6
3	Utgångspunkter för analysen	8
3.1	Kontakter med andra myndigheter.....	8
4	Resultat av analysen	9
4.1	Offentliggörande av geologiska data	9
4.2	Rapporteringsskyldighet av CCS-projekt	12
4.3	Skyldighet att driva på och stödja utvecklingen och realisering av lagringskapacitet och transportinfrastruktur.....	13
4.4	Olje- och gasproducenters skyldighet att bidra till att lagringskapacitet skapas.....	14

Sammanfattning

I regleringsbrevet för Statens energimyndighet 2024 ges myndigheten uppdraget att analysera hur tredje kapitlet om injektionskapacitet av koldioxid i den kommande EU-förordningen om nettonollindustrin (Net Zero Industry Act) bör genomföras i Sverige. Uppdraget ska delredovisas senast 1 mars 2024 men det har inte funnits någon publicerad eller antagen förordning att analysera under arbetet med delredovisningen. Detta innebär att föreliggande analys baseras på de tillgängliga förhandlingspositionerna från Europeiska unionens råd och Europaparlamentet samt Europeiska kommissionens ursprungliga förslag.

Inriktningen för denna delredovisning är att beskriva de problematiska frågor som identifierats och när så är möjligt ge ett preliminärt förslag om hur de ska hanteras när EU-förordningen införs i Sverige.

Tre frågor har identifierats som påverkar Sverige, myndigheter och/eller företag: (1) offentliggörande av geologiska data, (2) rapportering av fortskridande CCS-projekt och (3) eventuell skyldighet för Sverige och/eller företag att driva på och stödja utveckling och realisering av lagringskapacitet och transportinfrastruktur för koldioxid.

Den initiala analysen som har genomförts pekar på att offentliggörandet av geologiska data kan göras inom ramen av existerande svenska lagstiftning om ett tillägg i rådets position gällande möjligheten att skydda känslig information återfinns i den slutgiltiga förordningen. Energimyndigheten föreslår preliminärt att rapporteringen av fortskridande projekt bör baseras på ansökningar om tillstånd för CCS-verksamhet. Information om sökta tillstånd, det vill säga framåtskridande CCS-projekt, bör sammanställas och bearbetas av Energimyndigheten eller eventuellt Naturvårdsverket. En närmare utredning avseende ansvarig myndighet behöver genomföras. Slutligen bedöms Sverige klara eventuella skyldigheter att främja infrastruktur för CCS genom dagens styrmedel men läget blir ännu bättre om förslag från Energimyndighetens regeringsuppdrag ”*Utred och föreslå styrmedel för CCS och CCU för att bidra till de klimatpolitiska målen*” genomförs.

1 Inledning

I mars 2023 presenterade Europeiska kommissionen ett förslag till förordning om nettonollindustrin (Net Zero Industry Act, NZIA). Förordningen ska skapa och utgöra ett ramverk av olika åtgärder som ska stärka och öka Europas förmåga främst gällande produktion av några utvalda tekniker. Det är tekniker som stöder den gröna omställningen samt ger upphov till låga, noll eller negativa utsläpp när de används. De tekniker som lyfts fram existerar och är kommersiellt tillgängliga. Det innebär att syftet med förordningen blir att underlätta och påskynda omställningen samt stärka energisystemets resiliens samtidigt som EU:s konkurrenskraft ökar.

I regleringsbrevet för Statens energimyndighet 2024 ges myndigheten uppdraget att analysera hur tredje kapitlet om injektionskapacitet av koldioxid i den kommande EU-förordningen om nettonollindustrin (Net Zero Industry Act) bör genomföras i Sverige. Myndigheten ska delredovisa uppdraget senast den 1 mars 2024 och slutredovisa uppdraget senast den 30 november 2024.

Den satta tidsfristen för delrapporten medför att dess innehåll och eventuella slutsatser kan komma att påverkas av EU-förhandlingar under arbetets gång, dvs. främst mellan delrapport och slutrapport. När uppdraget inleddes var förordningen föremål för förhandlingar i den så kallade trilog, dvs. förhandlingar mellan Europeiska unionens råd (rådet), Europaparlamentet (EP) och Europeiska kommissionen (EU KOM), och således fanns det ingen slutgiltig förordning att utgå från i analysen. När arbetet övergick till redovisningsfasen var förhandlingarna visserligen avslutade men den slutgiltiga förordningen var ännu inte publicerad. Detta innebär att föreliggande analys baseras på de tillgängliga förhandlingspositionerna från rådet och EP samt EU KOM:s ursprungliga förslag.

Inriktningen för denna delredovisning är att beskriva de problematiska frågor som identifierats och när så är möjligt ge ett preliminärt första förslag om hur de ska hanteras när EU-förordningen införs i Sverige. Slutrapporten kommer att redovisa hur införandet bör ske. Mellan delrapport och slutrapport kan det dyka upp nya frågor som måste beskrivas och hanteras då den slutgiltiga förordningen kan komma att innehålla punkter som inte var med i förslagen och/eller innehålla omfattande revidering av någon punkt.

2 Förslaget till förordning

Europeiska kommissionens (EU KOM) förslag rörande injektionskapacitet tredje kapitlet omfattar artiklarna 16, 17 och 18.

2.1 Artikel 16

Artikel 16 sätter ett mål för injektionskapaciteten om 50 miljoner ton koldioxid per år 2030 inom EU.

I Europaparlamentets (EP:s) position finns tillägg i artikel 16 rörande EU KOM som kan komma att påverka medlemsstater. EU KOM ska vartannat år tillhandahålla en rapport till EP och rådet om de framsteg som gjorts mot unionens mål om årlig injektionskapacitet samt den tillhörande marknaden. Detta inkluderar att redogöra för den viktigaste infrastrukturen för transport och lagring av koldioxid avskild från industrier överallt i unionen. I samma avsnitt om rapportering finns en annan tillagd punkt om att EU KOM ska redogöra för potentialen för CCU¹ som kan leda till permanent lagring av koldioxid², vilket i sin tur kan leda till minskat behov av lagring av koldioxid i en geologisk formation eller minskat behov i EU av fossila bränslen.

Särskilt åläggs EU KOM i tillägg till artikel 16 i EP:s position att anta delegerade akter samt justera bidragen under artikel 18 ifall rapporteringen visar att en korrektion behövs för att anpassa målen om injektionskapacitet till efterfrågan.

2.2 Artikel 17

Artikel 17 behandlar genomsynlighet och hur varje medlemsstat ska offentliggöra geologiska data över områden som är lämpliga³ för lagring av koldioxid. Artikeln föreskriver även tillgängliggörandet av geologiska data rörande avvecklade gas- och oljeutvinningsplatser. Vidare behandlar artikeln krav på årlig rapportering av framskridande avskiljnings- och lagringsprojekt, inklusive nationella styrmedel som kan införas för att få i gång sådana projekt. Rapporteringen fokuserar på injektionskapacitet.

I rådets text finns ett tillägg i artikel 17 om att medlemsstater i vilka lagringsprojekt inte genomförs ska redovisa planer för hur minskningen av

¹ Förkortning för engelska termen Carbon Capture and Utilisation, det vill säga avskiljning och användning av koldioxid.

² I linje med revideringen av ETS-direktivet där skyldighet att överlämna utsläppsrätter inte får föreligga för utsläpp av växthusgaser som anses ha avskilts och använts på ett sådant sätt att de är permanent kemiskt bundna i en produkt så att de inte kommer ut i atmosfären vid normal användning, inbegripet vid normal verksamhet efter att produkten är uttjänt.

³ I den engelska versionen "make publicly available data on areas where CO₂ storage sites can be permitted on their territory". Vilket här tolkas som områden lämpliga för lagring, vilket baseras på preamble (lagstiftningens syfte) punkt 13, se även avsnitt 4.1

industrins utsläpp ska främjas eller gränsöverskridande transport av koldioxid utvecklas.

EP för även fram ökad rapportering från medlemsstaterna i artikel 17. Tillkommande rapportering omfattar behov av koldioxidtransport och rapportering av projekt som rör transport av koldioxid.

I EP:s position finns även långtgående krav i artikel 17 på att tillhandahålla information gällande avvecklade produktionsplatser, såsom en preliminär ekonomisk bedömning av kostnaden att kunna injektera koldioxid på platsen och om platsen är lämplig för säker och permanent injektion och lagring av koldioxid. Vidare ska åtgärder som antagits och sådana som kan antas för att främja CCS⁴-projekt rapporteras. Medlemsstaterna ska också redovisa strategi och mål för CCS år 2030, 2035, 2040 och 2050. Medlemsstater utan lagringsprojekt ska redovisa hur staten främjar minskade utsläpp och går mot nollutsläpp från industrisektorer med oundvikliga utsläpp av koldioxid från processer, inklusive gränsöverskridande transport av koldioxid till andra medlemsstater och projekt för användning av koldioxid.

EP önskar också en helt ny Artikel 17a som behandlar infrastruktur för transport av koldioxid. I den för EP fram att medlemsstater tillsammans med företag som kommer att utnyttja lagringskapaciteten säkerställa att de nödvändiga investeringarna i infrastruktur genomförs. Medlemsstater ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att potentiella användare av lagringsplatser för tillgång till koldioxidtransportnätverk⁵ och lagringsplatser.

2.3 Artikel 18

Artikel 18 behandlar kommande krav på olje- och/eller gasproducenter att tillhandahålla lagringsutrymme. Bidraget för varje enskild aktör ska beräknas baserat på dess andel av unionens produktion av råolja och naturgas från 1 januari 2020 till 31 december 2023⁶, mindre producenter kan komma att undantas.

EP har utökat listan på företag som ska tillhandahålla lagringsutrymme från att omfatta företag som utvinner råolja och naturgasproducenter till att utgöras av företag/entiteter som säljer råolja, petroleumprodukter eller naturgas.

⁴ Förkortning för den engelska termen Carbon Capture and Storage, det vill säga avskiljning och (permanent) lagring av koldioxid.

⁵ Med nätverk menas transportnätverks om kan innefatta flera olika transportsätt, inte enbart rörledningar.

⁶ Då gas- och oljeproduktion är förbjudet i Sverige efter ändringar i Miljöbalken 2022 beskrivs inte innehållet i artikeln närmare.

Medlemsstater ska vidta nödvändiga åtgärder för att främja och skapa incitament för utsläppare att avskilja koldioxid, skapa incitament för att investerare ska finansiera den nödvändiga transportinfrastrukturen och vid behov finansiera lagringsprojekt.

EP:s önskan om ökad rapportering från företag kan påverka medlemsstater då EP föreslår att rapporteringen varje år även ska innefatta rapportering av nyligen driftsatta (commissioned) lagringsplatser, användning och en ekonomisk genomförbarhet av planerade lagringsplatser. Även om det är EU KOM som ska ansvara för rapporteringen innebär det med stor sannolikhet kommande rapporteringskrav från medlemsstater.

EP föreslår även en artikel 18a som mestadels berör EU KOM.

3 Utgångspunkter för analysen

Utgångspunkter för analysen har varit:

- att i största möjliga utsträckning införa och genomföra det kommande förordningen inom redan befintlig lagstiftning,
- att offentliggörande av geologiska data ska ske så att rikets säkerhet inte äventyras och att tillgängliggörande och rapporteringen av olika uppgifter inte ska leda till att affärsmässiga och/eller tekniska förhållande som är av betydelse för företag med verksamhet i landet röjs,
- att rapportering och inhämtandet av underlag till det kommande direktivet ska genomföras så att inte onödigt merarbete skapas hos myndigheter och företag; det bör bygga på arbete och rapportering som sker redan idag.

En viktig punkt för genomförandet av analysen är att det idag inte bedrivs någon utvinning av gas eller olja i Sverige samt att det inte heller är möjligt efter förändringar i miljöbalken och minerallagen 2022. Förändringarna 2022 innebär att utvinning av gas och olja inte är tillåtet i Sverige. Existerande lagstiftning gällande lagring av koldioxid i geologiska formationer (dvs. hur CCS-direktivet införts i Sverige) innebär att lagring av mer än 100 000 ton koldioxid till lands är förbjudet.

3.1 Kontakter med andra myndigheter

Uppdragsbeskrivningen i regleringsbrevet ger möjlighet till att inhämta synpunkter från andra myndigheter. Energimyndigheten har begärt skriftliga synpunkter från Försvarsmakten och Havs- och vattenmyndigheten (HaV). Svar har endast inkommit från den senare⁷.

Under arbetets gång har Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) bistått med kunskapsstöd gällande geologiska data och offentliggörandet av dessa.

⁷ Inför slutredovisningen kommer vid behov en förnyad begäran att skickas till Försvarsmakten och Hav.

4 Resultat av analysen

En sammanställning av EU KOM:s förslag samt rådets och EP:s positioner, inför trilog, gav att det fanns tre frågor som påverkar Sverige, myndigheter och/eller företag. Dessa är:

- (1) Offentliggörande av geologiska data med tanke på rikets säkerhet och affärsmässiga förhållanden.
- (2) Rapporteringsskyldighet av CCS-projekt.
- (3) Eventuell skyldighet för Sverige och/eller företag att driva på och stödja utveckling och realisering av lagringskapacitet och transportinfrastruktur för koldioxid.

De två första punkterna finns med i samtliga parter texter inför trilog. Den tredje återfinns endast i EP:s position inför trilog.

Dessa tre frågor bedöms kräva ställningstaganden och/eller åtgärder som påverkar andra myndigheter och/eller företag. Med tanke på de tidsmässiga förutsättningarna och att den slutgiltiga förordningen inte fanns tillgänglig när analysen genomfördes är det viktigt att framhålla att ställningstaganden och förslag som finns i detta avsnitt är preliminära och kan komma att ändras när den slutgiltiga förordningen är publicerad. Därmed kan det eventuellt tillkomma frågor som inte analyserats inom ramen för föreliggande delrapport.

4.1 Offentliggörande av geologiska data

Första punkten i artikel 17 i NZIA (Artikel 17 (1)) i EU KOM:s förslag, EP:s position och rådets text ställer krav på medlemsstater att offentliggöra data på alla områden där lagringsplatser för koldioxid kan tillåtas. Av vikt för denna punkt är vilken detaljnivå som avses för data samt tolkningen av "kan tillåtas".

Analysen av denna punkt vilar på flera informationskällor varav framför allt en tidigare immaterialrättslig utredning avseende data gjord av MAQS advokatbyrå för SGU, synpunkter inhämtade från HaV och en inledande rättslig analys avseende kapitel 3 i NZIA från holmgrenhansson advokatbyrå utförd på uppdrag av Energimyndigheten som delredovisades 30 januari och 23 februari 2024.

Idag gällande förutsättningar för införande av artikel 17 (1)

Angående data som inkommit till SGU resonerar MAQS advokatbyrå i sin utredning att sådan data ska *"anses vara en allmän handling om datan anlänt till SGU eller kommit behörig befattningshavare till handa, och den förvarad hos SGU, inbegripande att handlingen är tillgänglig för SGU att uppfattas av"*

tekniskt hjälpmedel". MAQS advokatbyrå finner att sådana handlingar ska lämnas ut enligt Tryckfrihetsförordning (1949:105), dock ska i sådant fall begränsningar i Offentlighets- och sekretesslag (2009:400) iakttas. Då utredningen främst handlar om data som inkommit till SGU sker ingen vidare analys av utlämnande av data.

I sin delredovisning till Energimyndigheten identifierar holmgrenhansson advokatbyrå utöver Offentlighets- och sekretesslagen även Lag (2016:319) om skydd för geografisk information som av betydelse för genomförandet av artikel 17 (1). Vidare hänvisar HaV i sitt svar på begäran om synpunkter om offentliggörandet av geografisk information inom nationell marin kartering också till Lag (2016:239) om skydd för geografisk information samt till Lag (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data.

Angående tillgängliggörandet av data enligt artikel 17 (1) i NZIA hänvisar HaV till tidigare samråd med Försvarsmakten för att säkerställa korrekt tillämpning av Lag (2016:319) om skydd för geografisk information samt dialog och samarbete med Sjöfartsverket om tillgång till djupdata och spridningstillstånd. Enligt HaV har all information inom nationell marin kartering spridningstillstånd och är alltså redan offentligt tillgängliga.

Utifrån beskrivningen från HaV om tillvägagångssättet för att säkerställa att data har spridningstillstånd och upprätthållandet av Lag (2016:319) om skydd för geografisk information är en preliminär analys av Energimyndigheten att artikel 17 (1) i NZIA kan genomföras inom svensk lagstiftning utan att påverka rikets säkerhet.

Detaljnivån på den geologiska data som efterfrågas i artikel 17 (1) är inte specificerad. I rådets skrivelse har dock ett tillägg gjorts att tillgängliggörandet ska göras utan att inskränka behovet av att skydda känslig information. Om tillägget blir kvar i den slutgiltiga versionen av NZIA är det förenligt med existerande svensk lagstiftning.

En ytterligare faktor som behöver tas hänsyn till när det gäller lagringsplatser i Sverige är att det sedan 2014 enligt 10 § av Förordning (2014:21) om geologisk lagring av koldioxid enbart är tillåtet med lagringsprojekt över 100 000 ton per år i *"Sveriges ekonomiska zon och de områden som inte ingår i fastigheter i svenskt territorialhav från en nautisk mil utanför baslinjen"*. SGU har identifierat ett flertal hinder för utvecklandet av lagringsplatser i Sverige, däribland överlapp med Natura 2000-områden och Helsingforskonventionen, som redovisas i

rapporten *Geologisk lagring av koldioxid i Sverige och i grannländer – status och utveckling*⁸.

Det är alltså inte klart att det går att genomföra ett lagringsprojekt i Sverige även om geologiska data skulle tillgängliggöras. Detta är relevant för tolkningen av ”kan tillåtas”.

Förslag på införande av artikel 17 (1)

Analysen som gjorts i denna delrapport pekar på att införandet av artikel 17 (1) i Sverige påverkas av Offentlighets- och sekretesslag (2009:400) och Lag (2016:319) om skydd för geografisk information. Av särskild vikt är sekretessen för allmänheten avseende geografisk information med hänsyn till totalförsvarsfrågor och rikets säkerhet. Sekretessen kan även omfatta information som rör enskildas affärsförhållanden och forskningsresultat. Ingen åtgärd föreslås från Energimyndigheten med avseende på dessa begränsningar.

Vidare blir tolkningen av ”kan tillåtas” av betydelse för Sveriges genomförande av artikel 17 (1). Utgående från Energimyndighetens bedömning och relevanta underlag är ”kan tillåtas” inte oproblematiskt då det kan tolkas på olika sätt. Om ”kan tillåtas” enbart innebär en preliminär identifiering av lämpliga platser med geologiska förutsättningar är det en sak. Om det däremot innebär ett slags förhands- eller tillåtighetsbesked är det något annat.

Energimyndigheten förespråkar den förstnämnda tolkningen av ”kan tillåtas”. En sådan mindre omfattande tolkning av ”kan tillåtas” är också i linje med vad EU KOM skriver i den inledande texten till förslaget, punkt 13, sida 20: *”Transparency about potential CO₂ storage capacity in terms of the geological suitability of relevant areas and existing geological data, in particular from the exploration of hydrocarbon production sites, can support market operators to plan their investments. Member State should make such data publicly available and report regularly in a forward-looking perspective about progress in developing CO₂ storage sites and the corresponding needs for injection and storage capacities above, in order to collectively reach the Union-wide target for CO₂ injection capacity”*. Utifrån denna inledande text i EU KOM:s förslag kan det argumenteras att Sverige delvis redan uppfyller kraven genom arbetet med nationell marin kartering och SGU:s regeringsuppdrag att utreda lämpliga platser för koldioxidlagring i Sverige som ska slutredovisas i mars 2026.

⁸ Rapportering av regeringsuppdrag Geologisk lagring av koldioxid i Sverige och i grannländer – status och utveckling. SGU 2021 (RR 2021:04)

Geologiska data knuten till avvecklade platser för utvinning av olja eller gas

Ett specialfall gällande offentliggörandet av geologiska data är att medlemsstater ska se till att geologiska data rörande avvecklade platser för utvinning av olja och gas. I Sverige har små mängder olja utvunnits på Gotland först av OPAB (Oljeprospektering AB) och sedan av Gotlandsolja AB. Det senare företaget existerar inte längre.

Idag är det inte klarlagt vilket av företagen som skulle kunna åläggas att publicera data, och om det är Gotlandsolja AB – vem har då i praktiken ansvaret för att data offentliggörs. Dessa frågor är idag obesvarade och behöver utredas och kan först behandlas när den slutgiltiga förordningen är publicerad och en dialog med EU KOM kan genomföras. Vid den kommande dialogen och fördjupad rättslig analys bör även följande fråga behandlas: då oljeutvinningen skedde till lands och lagring av koldioxid till lands är förbjudet i Sverige är då ett offentliggörande nödvändigt eller går det att direkt hänvisa till text om lämpliga/tillåtna områden?

I rådets text har ett tillägg gjorts till artikel 18 att företag med produktion av olja och gas under ett visst gränsvärde, som ska specificeras i delegerad akt, kan komma att undantas från kravet att skapa injektionskapacitet. Med hänvisning till detta tillägg är det mycket möjligt att den utvunna mängden olja på Gotland (100 000 m³) är så liten så att den undantas.

4.2 Rapporteringsskyldighet av CCS-projekt

I samtliga dokument som offentliggjorts inför trilogin återfinns i artikel 17 en skyldighet att rapportera framtidskridande CCS-projekt rörande avskiljning, transport och lagring. För projekten rörande avskiljning ska även planer och behov rörande transport och lagring redovisas.

En grundläggande fråga är när, under planeringen och genomförande, ett CCS-projekt nått sådan status att det ska rapporteras till EU KOM.

Energimyndighetens bedömning är att en avvägning bör ske mellan sannolikheten att projektet realiserar och att planerna tas in i planering av transportnätverk, kommande behov av lagringsplatser och liknande. En lämplig punkt i detta avseende kan vara när tillstånd söks för verksamheten.

Enligt dagens lagstiftning är de aktuella verksamheterna tillståndspliktiga och omfattas av anmälnings- och tillståndsplikt enligt Miljöprövningsförordningen (2013:251). Aktuella CCS-projekt faller antingen under tillståndsplikt A eller B. Det innebär att tillstånd söks hos mark- och miljödomstol respektive miljöprövningsdelegation vid länsstyrelse. Det bör i sammanhanget noteras att i många fall kommer ansökan om tillstånd för en avskiljningsanläggning och koldioxidlager med mera vid en befintlig industrianläggning eller kraft-

/fjärrvärmeanläggning att ske via ändringstillstånd, alltså hos mark- och miljödomstol. För att minimera den administrativa bördan som rapporteringen kommer att innebära bör dessa befintliga prövningsinstanser användas för att erhålla underlag till rapporteringen till EU KOM.

Förslaget blir att de aktuella prövningsinstanserna erläggs en skyldighet att rapportera inkomna ansökningar avseende tillstånd för verksamheten och/eller ändringstillstånd rörande CCS. Sammanställningen av CCS-projekten och tillhörande planer och behov av transport och lagring bör hanteras av Energimyndigheten eller Naturvårdsverket. Det finns omständigheter som talar för bägge myndigheter. Energimyndigheten har ett regeringsuppdrag att vara nationellt centrum för avskiljning och lagring av koldioxid och har därmed ett samordningsansvar, vilket gör att ovanstående uppgift passar inom befintlig verksamhet. För Energimyndigheten talar även att genom myndighetens främjande och stödjande verksamhet bland annat genom Industriklivet ger god kännedom om CCS-projekt i stadium före de skulle (enligt ovanstående förslag) bli föremål för rapportering till EU KOM. Det skulle kunna bidra till bättre underlag gällande behov av transporter och lagring av koldioxid från svenska utsläppskällor. För Naturvårdsverket talar att Naturvårdsverket idag ansvarar bland annat för Sveriges nationella växthusgasinventering och ETS.

Ansvarsfrågan behöver utredas vidare och ett slutgiltigt förslag kommer i slutredovisningen av föreliggande regeringsuppdrag.

4.3 Skyldighet att driva på och stödja utvecklingen och realisering av lagringskapacitet och transportinfrastruktur.

Under denna punkt i EP:s ståndpunkt ryms ett flertal olika förslag och åtgärder som går att sammanfatta som att medlemsstater ska vidta nödvändiga åtgärder för att främja och skapa incitament för utsläppare att avskilja koldioxid, skapa incitament för att investerare ska finansiera den nödvändiga transportinfrastrukturen och vid behov finansiera lagringsprojekt. Medlemsstater ska alltså genom olika styrmedel främja och stödja avskiljning av koldioxid, uppbyggnaden av transportnätverk och lagringsplatser.

En grundsten i ett eventuellt kommande krav utgörs av det nationella centrum för avskiljning och lagring av koldioxid som drivs av Energimyndigheten. Centret tillsammans med redan befintliga och planerade styrmedel, i första hand Industriklivet, stödsystemet för bio-CCS och Klimatklivet, samt SGU:s regeringsuppdrag bedöms vara mer än tillräckligt för klara eventuella kommande krav i fråga om främjande och skapande av incitament rörande olika delar av värdekedjan för CCS.

Krav på främjande bedöms uppfyllas avsevärt mer än vad som kommer att krävas om de relevanta förslag om styrmedel för CCS som Energimyndigheten lade fram i redovisningen av regeringsuppdraget *Utred och föreslå styrmedel för CCS och CCU för att bidra till de klimatpolitiska målen*⁹ införs. Förslagen rörande utvidgning av Industriklivet, offentlig upphandling och säkerställande av att gröna kreditgarantier kan gå till infrastruktur för koldioxid utgör styrmedel i enlighet med EP:s förslag om att medlemsstater ska främja och stödja utveckling och införande av avskiljning och infrastruktur. Även stödsystemet för bio-CCS genom omvända auktioner som är på väg att införas är ett styrmedel som kommer att bidra till att uppfylla eventuella kommande krav om stöd för avskiljning och infrastruktur.

Det bör noteras att om Energimyndigheten fick uppdraget rörande rapportering av CCS-projekt (se avsnitt 4.2) skulle de tillkommande arbetsuppgifter avseende planering och sammanställning av behov av transportnätverk och lagringsplatser kunna utvecklas så att det även bidrog till en främjandeverksamhet.

Utöver detta finns det förslag om medlemsstater ska säkerställa att avskiljare får tillgång till infrastruktur. Energimyndigheten bedömer att dessa krav redan är tillgodosedda genom kraven på tredjepartstillträde som redan finns i CCS-direktivet.

4.4 Olje- och gasproducenters skyldighet att bidra till att lagringskapacitet skapas

I samtliga texter finns ett förslag rörande olje- och gasproducenter, att de ska ha en skyldighet att bidra till att lagringskapacitet skapas. Idag finns det inga svenska företag som skulle ha en skyldighet enligt EU KOM:s förslag.

I EP:s position omfattas även företag (entity) som säljer råolja, petroleumprodukter och naturgas. Om detta förslag blir det som slutligen antas kommer flera företag med verksamhet i Sverige¹⁰ att påverkas. I EP:s position finns ingen text om att företag som säljer en mängd mindre än ett visst gränsvärde ska undantas. Om den slutgiltiga texten kommer att omfatta petroleumprodukter behövs författningsändring/-ar. Ingen analys har genomförts om hur och var författningsändring/-ar lämpligast genomförs med tanke på den osäkerhet som råder om vilka företag som slutligen kommer att omfattas av kravet på att bidra till att lagringskapacitet skapas och tillgängliggörs.

⁹Styrmedel för CCS och CCU- Avskiljning och lagring respektive användning av koldioxid. Energimyndigheten 2023 (ER2023:26)

¹⁰ Det framgår inte tydligt av förslaget till förordning hur en eventuell skyldighet fördelas inom koncern, mellan delar i olika medlemsstater etc.